

*Aneks do informatora
maturalnego*

od maja 2007 roku

JEZYK UKRAIŃSKI

Warszawa 2006

Opracowano w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

1. Opis egzaminu

Egzamin maturalny z języka ukraińskiego jako języka mniejszości narodowej jest egzaminem obowiązkowym dla uczniów uczących się tego języka w szkole. Składa się z dwóch części:

- a) **Ustnej**, dla której nie określa się poziomu, a która jest zdawana w szkole i oceniana przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny,
- b) **pisemnej** – zdawanej na poziomie podstawowym lub rozszerzonym, zdawanej w szkole i ocenianej przez egzaminatorów okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Ustna część egzaminu składa się z dwóch części:

- a) wypowiedzi zdającego (prezentacji) na wybrany temat,
- b) rozmowy zdającego z egzaminatorami dotyczącej prezentacji lub/i bibliografii.

Pisemna część egzaminu może być zdawana na zadeklarowanym przez ucznia poziomie:

- a) podstawowym, sprawdzającym rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego oraz pisanie tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym

lub

- b) rozszerzonym, sprawdzającym rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego oraz pisanie tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym.

2. Szczegółowy opis ustnej części egzaminu

Ustna część egzaminu trwa około 25 minut i sprawdza przede wszystkim umiejętność komunikacji werbalnej oraz umiejętność organizowania warsztatu pracy.

1) Przygotowanie do egzaminu:

- a) nauczyciele języka ukraińskiego przedstawiają uczniowi na początku nauki w klasie maturalnej szkolną listę tematów,
- b) z listy zaproponowanych tematów uczeń wybiera jeden i określa sposób jego realizacji oraz zakres materiału służącego do opracowania tematu,
- c) liczba tematów przygotowanych w szkole powinna być taka, by zapewniała uczniom możliwość wyboru i samodzielność pracy; uczniowie mogą wybrać ten sam temat,
- d) materiały pomocnicze, które uczeń może (o ile temat na to pozwala) wykorzystać podczas egzaminu, to, np.: wykonany przez siebie film, nagrania muzyczne, nagranie wywiadu lub wypowiedzi w języku ukraińskim, cytaty z literatury podmiotu i przedmiotu, reprodukcje dzieł sztuki, kadry z filmu, fotografie zabytków architektury,
- e) podczas egzaminu zdający może korzystać z planu prezentacji, zgodnie z zamieszczonym w tej publikacji wzorem,
- f) uczeń ma obowiązek dostarczyć dyrektorowi szkoły, najpóźniej 4 tygodnie przed egzaminem, bibliografię, czyli wykaz literatury podmiotu i przedmiotu wykorzystany przez zdającego do przygotowania prezentacji,
- g) tydzień przed egzaminem zdający dostarcza dyrektorowi szkoły ramowy plan prezentacji oraz informację o zaplanowanym materiale pomocniczym.

Wzór planu prezentacji, z którego zdający może korzystać podczas egzaminu

Plan nie może przekraczać 1 strony A4.

Imię i nazwisko

Ramowy plan wypowiedzi

1. Określenie problemu / przedstawienie tezy lub hipotezy
2. Kolejność prezentowanych argumentów (treści)
3. Wnioski

Wykaz materiałów pomocniczych

1.
2.
3.

Podpis zdającego

2) Przebieg egzaminu:

- a) w części pierwszej, która trwa około 15 minut, sprawdzana jest umiejętność mówienia w języku ukraińskim, wiedza w zakresie wyznaczonym przez temat i wykorzystanie przygotowanych materiałów pomocniczych,
- b) w części drugiej – w której sprawdzane są: rozumienie pytań przez zdającego, umiejętność formułowania odpowiedzi, samodzielność przygotowania prezentacji, umiejętność obrony własnego stanowiska – przedmiotowy zespół egzaminacyjny podejmuje ze zdającym rozmowę w języku ukraińskim dotyczącą tematu lub /i bibliografii. Przedmiotowy zespół egzaminacyjny może podjąć rozmowę dopiero po wysłuchaniu prezentacji. Jeśli zdający nie wygłosi prezentacji, zespół nie podejmuje ze zdającym rozmowy,
- c) zadane pytania odnotowuje się w protokole egzaminu,
- d) na podstawie obu części egzaminu oceniana jest sprawność oraz poprawność językowa.

3) Zasady oceniania ustnej części egzaminu

Egzamin jest oceniany według kryteriów jednakowych w całym kraju.

W ustnej części egzaminu ocenie podlegają: prezentacja tematu (zawartość merytoryczna i kompozycja wypowiedzi), rozmowa o problemach, związanych z prezentowanym zagadnieniem oraz sprawność językowa, która oceniana jest na podstawie obu części egzaminu.

W sumie za ustną część egzaminu zdający może uzyskać 20 punktów w następującym układzie:

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach (30 pkt)
realizacja tematu i kompozycja	25%	5 pkt
Rozmowa	30%	6 pkt
Język	45%	9 pkt

Ustną część egzaminu ocenia szkolny zespół egzaminacyjny według kryteriów załączonych na następnej stronie.

Zdający zdał egzamin ustny, jeżeli otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania w tej części egzaminu.

KRYTERIA OCENIANIA USTNEJ ODPOWIEDZI

POZIOMY	PREZENTACJA				ROZMOWA	Pkt	JĘZYK	Pkt
	Realizacja tematu	Pkt	Kompozycja wypowiedzi	Pkt				
I 8pkt	<ol style="list-style-type: none"> na ogół trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, poprawnie interpretuje materiał rzeczowy (dopuszcza się możliwość odtwórczych interpretacji), prezentuje podstawowe zagadnienia na ogół w związku z tematem, podejmuje częściowo udaną argumentację (nie hierarchizuje argumentów), formułuje na ogół poprawne wnioski, wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga). 	1	<ol style="list-style-type: none"> buduje wypowiedź na ogół uporządkowaną i spójną (dopuszczalne zachwiania logicznego ciągu i/lub proporcji poszczególnych części wypowiedzi). 	1	<ol style="list-style-type: none"> na ogół rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć dość ogólne odpowiedzi, uczestnictwo w rozmowie ogranicza się do krótkich, (ale nie jednowyrazowych) ogólnikowych odpowiedzi na pytania. 	2	<ol style="list-style-type: none"> posługuje się językiem zrozumiałym, lecz często niepoprawnym lub językiem charakterystycznym dla odmiany pisanej (wypowiedź wyuczona na pamięć, używa mało urozmaiconych struktur składniowych, zasób słownictwa jest wystarczający dla zrozumienia wypowiedzi, posługuje się stylem nie zawsze adekwatnym do sytuacji. 	4
II 14pkt	<ol style="list-style-type: none"> trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, poprawnie interpretuje materiał rzeczowy, wykorzystując podstawowe konteksty, prezentuje zagadnienia związane z tematem, podejmuje logiczną argumentację (nie zawsze hierarchizuje argumenty), formułuje wnioski i opinie, funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga). 	2	<ol style="list-style-type: none"> buduje wypowiedź zorganizowaną (z wyraźnym punktem wyjścia, z uporządkowaną argumentacją i z logicznymi wnioskami; zachowuje właściwe proporcje między częściami wypowiedzi). 	2	<ol style="list-style-type: none"> rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć zbyt zwięzłe odpowiedzi, broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), uczestniczy w rozmowie. 	4	<ol style="list-style-type: none"> posługuje się na ogół poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), używa dość urozmaiconych struktur składniowych i leksyki, posługuje się stylem komunikatywnym, stosownym do sytuacji. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia. 	6
III 20 pkt	<ol style="list-style-type: none"> interesująco dobiera materiał rzeczowy do tematu, wnikliwie interpretuje materiał rzeczowy, przywołując różnorodne konteksty, prezentuje zagadnienia w ścisłym związku z tematem, podejmuje logiczną, przemyślaną argumentację (hierarchizuje argumenty), formułuje wnioski i opinie, wartościuje, uogólnia, syntetyzuje, funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga), integruje wiedzę z różnych dziedzin humanistyki (o ile temat tego wymaga). 	3		2	<ol style="list-style-type: none"> rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, wyczerpujące odpowiedzi, wykorzystując bibliografię i/lub materiały pomocnicze, przekonywająco broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), swobodnie uczestniczy w rozmowie. 	6	<ol style="list-style-type: none"> posługuje się poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), używa różnorodnych struktur składniowych, bogatej frazeologii i leksyki, posługuje się stylem stosownym do sytuacji, przestrzega zasad etykiety językowej, nadaje językowi swojej wypowiedzi cechy indywidualne. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia. 	9

Uwaga: punkty przyznaje się za cały opisany **na danym poziomie** element kryteriów (realizacja tematu, kompozycja, rozmowa, język), nie przyznaje się punktów częściowych. Wypowiedź zdającego może być więc oceniona np. tak: za realizację tematu – 3 pkt (p. III), za kompozycję wypowiedzi – 1 pkt (p. I), za rozmowę – 4 pkt (p. II), za język – 6 pkt (p. III), razem 14 pkt na 20 możliwych do uzyskania.

3. Szczegółowy opis pisemnej części egzaminu

Poziom podstawowy

Pisemna część egzaminu na poziomie podstawowym sprawdza umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstu nieliterackiego oraz umiejętność pisanie tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze maturalnym / język ukraiński / od 2005*. Nowa lista lektur zamieszczona w tym aneksie będzie obowiązywała na egzaminie maturalnym, który odbędzie się w maju 2009 roku.

Czas na rozwiązanie zadań z arkusza I. wynosi 170 minut.

Waga poszczególnych części egzaminu

Sprawdzane umiejętności	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach
Rozumienie czytanego tekstu	30%	21 pkt
Pisanie tekstu własnego	70%	49 pkt

Arkusz na poziomie podstawowym składa się z dwóch części:

1) W części pierwszej arkusza zamieszczone zostanie zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu. Maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny, zawierający tekst (do 1000 słów) i test (12-16 pytań otwartych i/lub zamkniętych).

Tekst służący do sprawdzania umiejętności czytania będzie:

- publicystyczny lub popularnonaukowy,
- przejrzyście skonstruowany,
- napisany starannym językiem ukraińskim,
- nieobrażający uczuć i światopoglądu zdającego oraz przedstawicieli innych narodowości,
- współczesny.

Pytania testu sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu mogą dotyczyć:

- poziomu znaczeń, czyli:
 - rozumienia słów, związków frazeologicznych, zdań; odczytywania znaczeń dosłownych i metaforycznych, znaczeń słów z kontekstu, odróżniania informacji od opinii, znajdowania słów – kluczy,
 - rozumienia myśli zawartej w akapicie lub części tekstu, wyszukiwania informacji, selekcjonowania informacji, hierarchizowania, porównywania, dostrzegania analogii i przeciwieństw,
 - rozumienia głównej myśli tekstu – rozumienia tekstu jako całości oraz umiejętności wnioskowania;
- poziomu struktury, czyli:
 - kompozycji tekstu, tj. odróżniania wstępu, rozwinięcia, zakończenia, wskazywania zasady kompozycyjnej,
 - odkrywania związków logicznych, czyli rozumienia toku przyczynowo-skutkowego, wskazywania, np. tezy, hipotezy, argumentów, kontrargumentów, przykładów, wniosków, zależności między zdaniem, akapitami i częściami tekstu,
 - rozumienia znaczenia występujących w tekście wyrazów wskazujących na tok myślenia autora, czyli rozumienia sensu słów sygnalizujących wnioskowanie, podtrzymywanie myśli, zwrot myśli, dygresję, powtórzenie myśli oraz słów nawiązujących do myśli zawartej w poprzednim akapicie;

c) poziomu komunikacji, czyli:

- genezy tekstu,
- rozpoznawania nadawcy,
- dostrzegania celu tekstu (intencji nadawcy),
- adresata i sposobu oddziaływania na niego,
- dostrzegania cech stylistycznych tekstu i rozumienia funkcjonalności środków językowych.

2) W części drugiej arkusza zamieszczone zostały zadania sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu o literaturze (kulturze, języku). Maturzysta otrzymuje 2 tematy. Punktem wyjścia pracy abiturienta jest tekst / teksty (do 1000 słów), do których zostały sformułowane tematy. Maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny zawierający 2 tematy do wyboru. Wybiera jeden z nich i pisze wypracowanie w miejscu do tego wyznaczonym.

Utworky literackie będące podstawą zadania maturalnego pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze maturalnym/ język ukraiński / od 2005 roku* w rozdziale „Wymagania egzaminacyjne – poziom podstawowy”.

Tematy na poziomie podstawowym sprawdzają umiejętności: skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku ukraińskim, odczytania utworu /utworów przede wszystkim na poziomie idei. Tematy mogą dotyczyć:

interpretowania

- problemu zawartego w tekście / tekstach,
- fragmentu tekstu w odniesieniu do całości utworu,
- problemu zawartego w tekście w odniesieniu do innego tekstu niezamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, ale pochodzącego z listy lektur dla poziomu podstawowego,

charakteryzowania

- bohatera,
- sposobu kreowania bohatera,
- świata przedstawionego utworu,

określenia funkcji motywów, toposów, symboli wymienionych w podstawie programowej dla poziomu podstawowego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.

Umiejętności sprawdzane na poziomie podstawowym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

Poziom rozszerzony

Pisemna część egzaminu na poziomie rozszerzonym sprawdza umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstu nieliterackiego oraz umiejętność pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze maturalnym / od 2005 / język ukraiński*. **Nowa lista lektur będzie obowiązywała na egzaminie maturalnym, który odbędzie się w maju 2009 roku.**

Czas na rozwiązanie zadań z arkusza I wynosi 180 minut.

Uczniowie, którzy przystępują do egzaminu na poziomie rozszerzonym, nie rozwiązują zadań z arkusza przeznaczonego dla poziomu podstawowego, jednakże muszą pamiętać, że wymagania egzaminacyjne dla poziomu rozszerzonego zawierają wymagania z poziomu podstawowego.

Waga poszczególnych części egzaminu

Poziom rozszerzony	Sprawdzane umiejętności	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach
	Rozumienie czytanego tekstu	25%	15 pkt
	Pisanie tekstu własnego	75%	45 pkt

Egzamin na poziomie rozszerzonym różni się od egzaminu na poziomie podstawowym zakresem sprawdzanych umiejętności oraz kryteriami oceniania.

Arkusz na poziomie rozszerzonym składa się z dwóch części:

1) W części pierwszej arkusza zamieszczone zostanie zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu. Maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny, zawierający tekst (do 1000 słów) i test (10 - 15 pytań otwartych i / lub zamkniętych).

Opis tekstu i zadań testowych jest taki sam jak na poziomie podstawowym

2) W części drugiej arkusza zamieszczone zostaną zadania sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu o literaturze (kulturze, języku). Maturzysta otrzymuje 2 tematy. Wybiera jeden temat i pisze wypracowanie w miejscu wyznaczonym w arkuszu egzaminacyjnym.

Punktem wyjścia pracy abiturienta jest tekst / teksty lub ich fragmenty (do 1000 słów). Utwory literackie, będące podstawą zadania maturalnego, pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze maturalnym*, w rozdziale „Wymagania egzaminacyjne – poziom rozszerzony”. Teksty mogą pochodzić również z wykazu lektur przeznaczonych dla poziomu podstawowego, ale tylko w zestawieniu z tekstem przeznaczonym dla poziomu rozszerzonego. **Jeden z tekstów może pochodzić spoza listy zamieszczonej w informatorze**, np. tekst literacki, krytycznoliteracki, popularnonaukowy.

Tematy na poziomie rozszerzonym sprawdzają umiejętności:

- 1) skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku ukraińskim,
- 2) odczytania utworu na poziomie idei i **organizacji artystycznej**. Realizacja tematów na poziomie rozszerzonym wymaga zanalizowania i zinterpretowania tekstów. Tematy mogą dotyczyć:
 - porównywania tekstów,
 - charakteryzowania sposobu kreowania bohatera,
 - charakteryzowania sposobu kreowania świata przedstawionego utworu,
 - określania funkcji motywów, toposów, symboli, wymienionych w podstawie programowej dla poziomu rozszerzonego,
 - analizowania języka utworu / utworów,
 - odwoływania się do kontekstów, np. prądu, epoki, innego utworu wymienionego w *Informatorze* (w liście lektur dla poziomu podstawowego lub/i rozszerzonego), kontekstu historycznego, biograficznego, filozoficznego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.

Umiejętności sprawdzane na poziomie rozszerzonym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

W trakcie pisania egzaminu zdający mogą korzystać ze słowników językowych.

4. Zasady oceniania pisemnej części egzaminu

Egzamin pisemny w każdej części oceniany jest według modeli odpowiedzi i schematów oceniania opracowanych dla poszczególnych zadań.

W pierwszej części **egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym** – za test sprawdzający rozumienie czytanego tekstu – zdający może otrzymać maksymalnie **21 punktów**. Przy zadaniach testowych umieszczona zostanie informacja o maksymalnej liczbie punktów, a uszczegółowione normy zaliczenia zostaną opisane w modelu odpowiedzi.

W drugiej części egzaminu na poziomie podstawowym w ocenie zadania sprawdzającego umiejętność pisania własnego tekstu zdający może otrzymać maksymalnie **49 punktów**. Łącznie za rozwiązanie zadań z arkusza I – **70 punktów**. Za podstawowe kryteria uznaje się poprawność językową i rozwinięcie tematu, za kryterium wspomagające – kompozycję.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie podstawowym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach (49 pkt)
Rozwinięcie tematu	45%	22 pkt
kompozycja	8%	4 pkt
język	47%	23 pkt

Z 22 punktów przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu przeznacza się 4 pkt na ocenę wniosku pełnego.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie podstawowym

język i kompozycja		27 pkt
2. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja	9
	Poprawna składnia i fleksja	7
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	5
	Mimo błędów, składnia i fleksja niezakłcająca komunikatywności języka	3
3. słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	9
	Na ogół wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	7
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	4
4. ortografia, interpunkcja	Na ogół bezbłędna ortografia i interpunkcja	4
	Nieliczne błędy ortograficzne różnego stopnia i błędy interpunkcyjne również drugiego stopnia	3
	Błędy ortograficzne z przewagą drugorzędnych i liczne interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
5. kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	5
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	3
	Wskazująca na próby porządkowania myśli, na ogół spójna	2

Za egzamin na poziomie rozszerzonym zdający może otrzymać maksymalnie **55 punktów**: za rozwiązanie testu sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu – **15 punktów**, za napisanie wypracowania – **45 punktów**.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie rozszerzonym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach (40 pkt)
Rozwinięcie tematu	63%	25 pkt
kompozycja	5%	2 pkt
język	32%	13 pkt

Z 25 punktów przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu przeznaczają się 4 pkt na ocenę wniosku pełnego.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie rozszerzonym

	Język i kompozycja	15 pkt.
2) składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia oraz poprawna fleksja	6
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	4
	Mimo błędów, składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka	2
3) słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo oraz poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	6
	Wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	4
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	2
4) ortografia, interpunkcja	Na ogół bezbłędna ortografia, na ogół poprawna interpunkcja	3
	Błędy ortograficzne i interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
5. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	2
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	1

Wyniki egzaminu maturalnego w części pisemnej

Zdający zdał egzamin maturalny w części pisemnej z języka ukraińskiego, jeżeli na poziomie podstawowym lub rozszerzonym otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania za rozwiązanie zadań na wybranym poziomie.

V. WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

Темати wypracowań na egzamin pisemny będą formułowane na podstawie *Standardów wymagań egzaminacyjnych zamieszczonych w Informatorze maturalnym / od 2005 roku / Język ukraiński* oraz w związku z podaną niżej listą lektur, która **obowiązuje od maja 2009 roku**. Do maja 2008 roku (łącznie z egzaminem dojrzałości, który odbędzie się w maju 2008 roku) obowiązuje lista lektur zamieszczona w *Informatorze maturalnym / od 2005 roku / Język ukraiński*.

poziom podstawowy

1. Руський літопис (перекази):

- Заснування Києва;
- Хрещення Руської землі

2. Володимир Мономах

- „Поучення дітям”

3. Думи:

- Дума про Марусю Богуславку
- Втеча трьох братів з Азова

4. Григорій Сковорода

- поезія: „Всякому місту - звичай і права”
- байка: „Бджола і Шершень”

5. Іван Котляревський

поема „Енеїда” (скорочено: I-IV)

6. Микола Гоголь

повість „Тарас Бульба” (фрагменти заміщені в хрестоматії „Українська література XI- XIX ст.”, Богдан Гук, WSiP, Warszawa 2002 та IX розділ повісті)

7. Тарас Шевченко

- збірка поезій „Кобзар”
- балада „Тополя”
- істор. поема „Іван Підкова”;
- соц.-побутова поема „Наймичка”
- комедія „Сон”
- послання „І мертвим, і живим ...”
- поезія „Мені однаково”
- поезія „Ликері”

8. Іван Нечуй-Левицький

повість „Кайдашева сім'я”

9. Іван Франко

- поема „Мойсей”
- історична повість „Захар Беркут”
- поезія „Каменярі”
- інтимна лірика зі збірки „Зів'яле листя”:
- „Тричі мені являлася любов”
- „Чому являєшся мені”
- „Ой ти дівчино з горіха зерна”

10. Михайло Коцюбинський

повість „Тіні забутих предків”

11. Леся Українка

поезії:

- „Слово, чому ти не твердая криця”,
- „Contra spem spero”
- „І ти боролася колись, мов Ізраїль”
- поема: „Бояриня”
- листи: „Твої листи пахнуть зів'ялими трояндами”

12. Василь Стефаник

новели: „Камінний хрест”, „Новина”

13.Олександр Олесь

поезії:

- "Айстри"
- "Хто в час пожежі край свій кине"
- "О принесить"
- "Чужина-могила"

14.Богдан Лепкий:

- новела "Коцюбинський у Кракові"
- поезія "Чуєш, брате мій"

15.Павло Тичина

поезії:

- "О панно Інно"
- "Гаї шумлять"
- "Пам"яті тридцяти"
- "Скорбна мати"

16.Ліна Костенко

поезії:

- "Умирають майстри"
- "Пісенька з варіаціями"
- "Доля"
- "Ісус Христос роз'ятий був не раз"
- епічна поема "Маруся Чурай"

17.Василь Симоненко

поезії:

- "Лебеді материнства"
- "Задивляюсь у твої зіниці"
- "Де зараз ви, кати мого народу"
- "Є тисячі доріг"

18.Василь Стус

поезії:

- "Ярій душе! Ярій, а не ридай"
- "Весь обшир мій – чотири на чотири"
- "Як добре те, що смерті не боюсь я"

roziom gozszergony

1. Анонімний автор: поема "Слово про Ігорів похід"

2. Г. Квітка-Основ'яненко: повість "Маруся"

3. Тарас Шевченко: - поема "Неофіти", поема "Гайдамаки"

4. Іван Франко: драма "Украдене щастя"

5. Михайло Коцюбинський: "Intermezzo"

6. Леся Українка: драма-феєрія „Лісова пісня"

7. Ольга Кобилянська: повість "В неділю рано зілля копала"

8. Микола Хвильовий: новела "Я. (Романтика)"

9. М. Куліш: комедія "Мина Мазайло"

10. Остап Вишня: фейлетон "Чухраїнці"

11. Улас Самчук: повість "Марія"

12. Євген Плужник: поезії до вибру

13. Г. Тютюнник: "Три зозулі з поклоном"

14. Б. І. Антонич: "Елегія про співучі двері"

15. Іван Драч: поезія "До джерел", "Чорнобильська Мадонна" (фрагменти: "Пролог", "Солдацька мадонна", "Варіація на банальний київський сюжет", "Епілог")

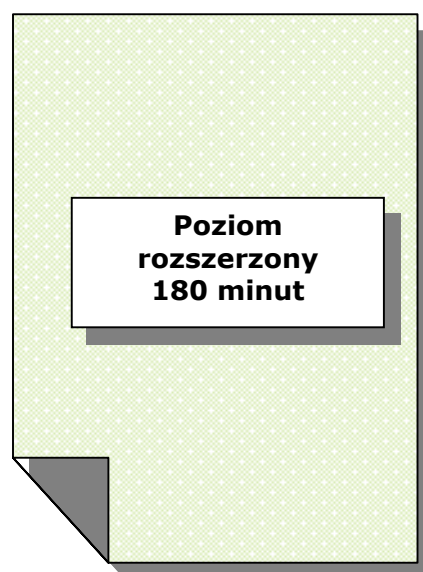
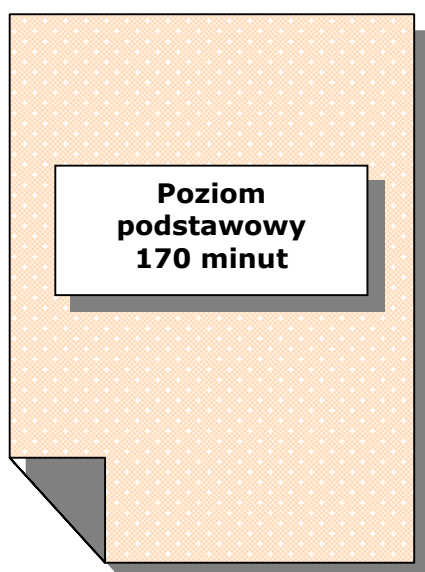
16. Дмитро Павличко: поезія "Ти зрікся мови рідної" та інші поезії до вибору

17. Остап Лапський: вибрані поезії зі збірки "Обабіч: істини?!"

18. Ю. Андрухович: есе до вибору: "Моя Європа" або "Рекреації" (фрагменти заміщені в хрестоматії "Українська література ХХ ст.", Богдан Гук, WSiP, Warszawa 2004)

19. Т. Прохасько: "З цього можна зробити кілька оповідань"

VII. PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 170 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Możesz korzystać ze słowników językowych.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **70 punktów**

21 za część 1
49 za część 2

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

Ча́сть I – rozumienie czytanego tekstu

Прочитай уважно уривки статті Ростислава Радишевського Третє повернення Олександра Олеса. Дай відповіді на поснтавлені питання.

Третє повернення Олександра Олеса

1. Пророчою виявилася муза Олександра Олеса. Вона провістила драматичну долю його творчості і його життя. *З журбою радість обнялась* – хіба міг передбачити поет, укладаючи 80 літ тому цю збірку, що драматизм переживання поразки першої російської революції буде посилений трагічними тривогами за долю революції нової – 1917 року? Навчившись від матері читати в чотирирічному віці, перший вірш Олександр Олесь написав російською мовою в дев'ять літ, а вже в одинадцять знав „напам'ять і співав майже всього *Кобзаря* Тараса Шевченка”. З цим багажем пішов у світ . [...]
2. У Полтаві, під час урочистостей на відкритті пам'ятника І. П. Котляревському, молодий Олесь чи не вперше усвідомив себе українським поетом. Про свої враження від зустрічей там з Б. Грінченком, В. Самійленком, М. Коцюбинським, Лесею Українкою писав він у листі до майбутньої дружини: „Що я пережив – важко сказати! Знаю лиш одне: сидів я, говорив, слухав, сміявся з тими, творчість яких так само дорога і рідна мені, як колискова пісня матері”. [...]
3. Згодом у листі до сина Олександр Олесь зізнавався: „Мені спочатку дуже не йшло, доки я не оволодів формою. І від себе – з нутра - став писати лише з 900-х років.[...] На ці роки припадає укладання отієї пророчої за назвою книжки – „*З журбою радість обнялась*” (вийшла друком 1907 року). „Олесею не довелося завойовувати своєї поетичної слави – відзначав Микола Зеров, - вона сама прийшла до нього на другий день після виходу з друку першої книжки його поезій. Свіжість поетичних образів, плавність і легкість вірша, сміливість деяких прийомів... заінтересували і зачарували українське громадянство”. Автор вислухав чимало доброзичливих слів похвали та ставився до них досить-таки спокійно.
4. Журба і радість переплелися не лише в першій збірці, а й стали ідейно-емоційною домінантою усієї Олесевої творчості. Вони відбивали суспільні контрасти доби, загальнолюдські почування: Любов і ненависть, окрилення й згасання, надію і зневіру, страждання і бадьорість духу. Трагічне й ліричне злилось тут воедино, контрасти й антитези, що найбільш притаманні метафоричній поезії бароко, знайшовши нове життя в літературі початку ХХ століття, нуртували в Олесевих рядках:

*Затремтіли струни у душі моїй...
Ніжна, ніжна пісня задзвеніла в ній.
Що ж до їх торкнулось? Чи проміння дня,
Чи журба, і радість, і любов моя?*

5. У період між двома революціями, за словами Максима Рильського, Олесь „зайняв позицію першорядного українського поета”, став „володарем дум” покоління, яке підготувало революцію 1917 року, пішло на штурм старого світу. [...]
- Олесь не був запаморочений, як дехто вважає, надмірною любов’ю до свого народу. У діалозі з земляками він говорив про щастя у відродженому краї, докоряв їм за рабську покору, короткозорість, міщанські звички. З його уст звучали гіркі слова правди. Олесь веде розмову з цілою нацією, переживає разом з нею і радість, і страждання. [...]
6. Справді, бували такі періоди, коли його майстерно діалогізовані, наповнені злободенною проблематикою, пересипані саркастичними оцінками тогочасних політичних і громадських діячів памфлети, фейлетони, статті витворювали нове обличчя Олесь-політика, Олесь-журналіста. І хоч події на Україні драматично ускладнюються, Олесь не втрачає надії, готує до друку шосту збірку поезій *На хвилях*. Журнал „Друкар” навіть повідомив про її майбутній вихід на початку 1919 року. Та збірка так і не дійшла до читача і пролежала в архіві 70 років. [...]
7. З дипломатичним паспортом, начебто від уряду Української Народної Республіки, виїздить він у лютому 1919 року до Будапешта. Не сподівався поет, що назавжди. У Києві лишилась дружина з сином,. Він сумує за ними, просить приїхати, згодом сам збирається повернутися назад. [...]
- У тяжкі 1921-1922 роки Олександр Олесь разом з Антоном Крушельницьким та іншими земляками збирає кошти на допомогу Україні. „Зараз я працюю, - писав він у листі до дружини, Віри Антонівни, над організацією допомоги голодаючим на Україні паралельно і в контакті з інтернаціональними організаціями. Вчора мене вибрали в комітет”.
8. Готуючись до переїзду на Радянську Україну, Олесь уважно стежив за всім, що там відбувається. Вже коли були спаковані речі, прийшли дві страшні звістки. Спочатку про вбивство Сергія Кірова, а потім – розстріл синів Антона Крушельницького – Івана і Тараса – ніби за підготовку на території УРСР терористичних актів. Трагедія сім’ї Крушельницьких глибоко вразила Олександра Івановича. [...] 25 років Олесь прожив в еміграції, переважно в Празі, де й помер 22 липня 1944 року. Весь час він тужив за рідною землею, про що свідчать й назви його збірок: *Чужиною*, *Кому повім печаль свою*. Всього в закордонний період він видав п’ять поетичних книг, написав п’єси для дорослих, драматичні інсценізації казок для дітей.
9. В останні роки життя сонце рідко всміхалося Олесю. Він був приречений на самотність. [...]
- Та долею судилося, що на схилі життя в його журбу, підсилена фашистською окупацією Європи, вплелися сонячні промені пізнього кохання до Марії Фабіянової. [...] З цієї любові народилася лебедина пісня Олесь – драматична поема *Ніч на полонині* (1941).
10. Сьогодні ми на порозі третього повернення Олександра до рідного народу. Було перше – коли гримів своєю славою по Україні. Було друге, коли він повертався до нас після чорних сталінських ночей. Та третє – в час, що висвітлює темні сторінки нашої історії й культури. Третє і повне повернення його великої творчої спадщини, в якій журливий настрій переплівся з радісною вірою в щасливу будучність українського народу.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. (1 пункт)

На основі 2 абзацу дай відповідь, в якій ситуації Олександр Олесь усвідомив себе українським поетом?

.....

Завдання 2. (2 пункти)

Поясни думку, яку висловив Микола Зеров: «Олесю не довелося завойовувати своєї поетичної слави, вона сама прийшла до нього»

.....

.....

Завдання 3. (3 пункти)

За 5 і 7 абзацами напиши, як ставився поет Олександр Олесь до своєї Батьківщини і українського народу?

1)

2)

3)

Завдання 4. (2 пункти)

Якій темі, згідно з твоєю думкою, присвячується прочитана тобою стаття. Обґрунтуй свою відповідь.

а) тема:

б) обґрунтування теми:

.....

.....

.....

Завдання 5. (2 пункти)

На основі 8 абзацу відкажи, чому Олександр Олесь не повернувся в Україну?

1)

2)

Завдання 6. (1 пункт)

У 2 абзаці автор статті називає письменників, з якими познайомився Олександр Олесь, перебуваючи в Полтаві. Зазнач правильну відповідь.

- а) Леся Українка, Тарас Шевченко, Б. Грінченко;
- б) М. Коцюбинський, В. Самійленко, Леся Українка;
- в) Б. Грінченко, Леся Українка, Василь Симоненко;
- г) О. Кандиба, В. Самійленко, Михайло Коцюбинський.

Завдання 7. (2 пункти)

Про що говорив Олександр Олесь з українським народом у своїй поезії? Дай відповідь на основі 5 абзацу.

.....

.....

.....

.....

Завдання 8. (2 пункти)

У абзацах 3 і 4 знайди антоніми до нижченаведених слів:

- 1) злосливий -
- 2) любов -
- 3) догана -
- 4) зневіра -

Завдання 9. (1 пункт)

Назви абзац, в якому автор Р. Радишевський характеризує поезію Олександра Олесь.

.....

Завдання 10. (1 пункт)

Напиши, що мало вплив на написання Олександром Олесем драматичної поеми *Ніч на полонині* у 1941 р.? Користуйся інформацією з 9 абзацу.

.....

Завдання 11. (1 пункт)

Які поетичні збірки видав Олександр Олесь, проживаючи в еміграції. Зазнач правильні відповіді.

- а) *Чужиною*;
- б) *З журбою радість обнялась*;
- в) *Кому повім печаль свою*;
- г) *Ніч на полонині*;
- д) *На хвилях*.

Завдання 12. . (2 пункти)

Добери синоніми до нижченаведених слів. Візьми до уваги 4,5 і 8 абзаци.

1) журба -

2) радість -

Завдання 13. (1 пункт)

Напиши, яку функцію виконує цитата в 4 абзаці статті?

.....
.....
.....

Część II – pisanie własnego tekstu

Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu związanego z tekstem literackim dołączonym do tematu. Wybierz jeden z tematów i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

Тема 1: У чому проявляється оригінальність і неповторність гуцульських звичаїв і традицій? Використовуючи нижченаведений текст та інші відомі Тобі фрагменти повісті *Тіні забутих предків* Михайла Коцюбинського, розкрий чарівний світ Гуцульщини.

Михайло Коцюбинський

Тіні забутих предків
(фрагменти)

[...] Іван був дев'ятнадцятою дитиною в гуцульській родині Палійчуків. Двадцятою і останньою була Анничка.

[...] Не знати, - чи то вічний шум Черемоша і скарги гірських потоків, що сповняли самотню хату на високій кичері,¹ чи сум чорних смерекових лісів лякав дитину, тільки Іван все плакав, кричав по ночах, погано ріс і дивився на неню² таким глибоким, старече розумним зором, що мати в тривозі одвертала од нього очі. Не раз вона з ляком думала, що то не од неї дитина. Не „сокотилася”³ баба при злогах⁴, не обкурила десь хати, не засвітила свічки – і хитра бісиця⁵ встигла обміняти її дитину на своє бішеня⁶. [...]

Коли Іванові минуло сім літ, він вже дивився на світ інакше. Він знав вже багато. [...] Знав, що на світі панує нечиста сила, що арідник (злий дух) править усім; що в лісах повно лісовиків, які пасуть там свою маржинку⁷ : оленів, зайців і серн; що

¹ кичера – гора або вершок гори, де нема лісу;

² неня – мати;

³ сокотитися – берегтися, пильнуватися;

⁴ злоги – роди, пологи;

⁵ бісиця – чортова жінка, інколи нявка;

⁶ бішеня - бісова, чортова дитина;

⁷ маржинка – худоба;

там блукає веселий Чугайстир,⁸ який зараз просить стрічного у танець та роздирає нявки; що живе в лісі голос сокири. [...] Міг би розказати і про русалок, що гарної днини виходять з води на берег, щоб співати пісень, вигадувати байки і молитви, про потопельників, які по заході сонця сушать біде тіло своє на каменях в річці. Всякі злі духи заповнюють скелі, ліси, провалля, хати і загороди та чекають на хрестянина або на маржину, щоб зробити їм шкоду.

[...] Так йшло життя.

Для праці – будні, для ворожіння – свято.

На святій вечір Іван був завжди в дивнім настрої. Наче переповнений чимсь таємничим й священним, він все робив поважно, неначе службу божу служив. Клав Палагні живий вогонь для вечері, стелив сіно на стіл та під столом і з повною вірою рикав при тім, як корова, бляев вівцею та ржав конем, аби велася худоба. Обкурював ладаном хати й кошари, щоб одігнати звіра і відьом, а коли червона од метушні Палагна серед курива того ознаймляла нарешті, що готові усі дванадцять страв, він, перше ніж засісти за стіл, ніс тайну вечерю худобі. [...] Але се було не все. Ще годилося закликать на тайну вечерю усі ворожі сили, перед якими берігся усе життя.

[...] Палагна поглядала на чоловіка – і взгоді вони разом згинали коліна, благаючи бога, щоб припустив до вечері ті душі, що їх ніхто не знає [...].

І коли так молились, Іван був певний, що за плечима у нього плаче, схилившись, Марічка, а душі нагло померлих сідають на лави.

Продуй перше, ніж маєш сісти! – вимагала від Івана Палагна.

Але він знав і без неї.

Тема 2: На основі поеми Катерина Тараса Шевченка вкажи, у чому проявляється трагедія однойменної героїні? Сформулюй висновки.

Тарас Шевченко

Катерина

(уривки)

Василию Андреевичу Жуковському на пам'ять
22 апреля 1838 года

[...] Не слухала Катерина
Ні батька, ні неньки,
Полюбила москалика,
Як знало серденько.
Полюбила молодого,
В садочок ходила,
Поки себе, свою долю
Там занапастила.
[...] Прийшли вісті недобрії –
В поход затрубили.
Пішов москаль в Туреччину,
Катрусю накрили.
[...] Виглядає Катерина...
Минуло півроку;

⁸ Чугайстир – у гуцульській демонології: заклятий чоловік, приятний до людей, однак убиває та їсть нявок;

Занудило коло серця,
Заколело в боку.
Нездужає Катерина,
Ледве-ледве дише...
Вичуняла та в запічку
Дитину колише.

[...] Обізвався старий батько:
“Чого ждеш, небого?”
Заридала Катерина
Та бух йому в ноги:
“Прости мені, мій батечку,
Що я наробила!
Прости мені. Мій голубе,
Мій соколе милий!”
“Нехай тебе бог прощає
Та добрії люде;
Молись богу та йди собі –
Мені легше буде”. ...
[...] Пішла селом,
Плаче Катерина;
На голові хустиночка,
На руках дитина.

[...] За сльозами за гіркими
І світа не бачить,
Тільки сина пригортає,
Цілує та плаче.
[...] Боса стала серед шляху,
Втерлась рукавами.
А москалі їй на зустріч,
Як один, верхами.
“Лихо мое! Доле моя!”
До їх... коли гляне –
Попереду старший їде.
“Любий мій Іване!
Серце мое коханеє!
Де ти так барився?” ...
[...] Чого ж утікаєш?
Хіба забув Катерину?
Хіба не пізнаєш?
[...] Мій батечку, мій братику!
Хоч ти не цурайся!
Наймичкою тобі стану...
З другою кохайся...
З цілим світом... Я забуду,
Що колись кохалась,
Що од тебе сина мала,
Покриткою стала...
Покриткою... який сором!
Покинь мене, забудь мене,
Та не кидай сина.
[...] Утік!.. Нема!.. Сина, сина

Батько одцурався!
Боже ти мій!... Дитя моє!
Де дінусь з тобою?
[...]Гріхом тебе на світ божий
Мати породила;
Виростай же на сміх людям! –
На шлях положила. –
Оставайся шукать батька,
А я вже шукала.”
[...] Та в яр... біжить ... серед ставу
Мовчки опинилась.
“Прийми , Боже, мою душу,
А ти - моє тіло!”
Шубовсть в воду!... Попід льодом
Геть загуркотіло.

Чорнобрива Катерина
Найшла, що шукала.
Дунув вітер понад ставом –
І сліду не стало [...]

13.	Відповідь приблизно така: <ul style="list-style-type: none"> - цитата підкреслює бароковий характер поезії Олександра Олеся; - зображує, в який спосіб поет використовував риси барокової поезії у творчості. 	2
-----	--	---

Część II – pisanie tekstu własnego

Temat 1:

У чому проявляється оригінальність і неповторність гуцульських звичаїв і традицій? Використовуючи нижченаведений текст та інші відомі Тобі фрагменти повісті *Тіні забутих предків* Михайла Коцюбинського, розкрий чарівний світ Гуцульщини.

Lp	Kryteria	Punktacja max. 22
Argumentacja tematu	1. Загальна інформація про Гуцульщину: <ul style="list-style-type: none"> - південно-західний регіон України; - Карпати з просторими полонинами; - чарівна природа; - річка Черемош. 	0-1
	2. Звернення уваги на неповторність свят-вечірніх звичаїв гуцулів на основі аналізованого фрагменту повісті: <ul style="list-style-type: none"> - стелення сіна на стіл і під стіл; - <u>12 страв</u>; - виношення вечері худобі; - наслідування голосів тварин, щоб велася худоба; - обкурювання ладаном хати і хазяйства; щоб відігнати відьом; - закликання на тайну вечерю ворожих сил; - спільна молитва перед вечерею; - віра у те, що душі померлих приходять на свят-вечір і сідають на лави.. 	0-4
	3. Зображення гуцульської демонології на основі аналізованого фрагменту твору: <ul style="list-style-type: none"> - Чугайстир; - русалки; - мавки, нявки; - потопельники; - бісиці; 	0-3
	4. Представлення світогляду гуцулів та інших звичаїв і вірувань на основі аналізованого фрагменту повісті: <ul style="list-style-type: none"> - релігійність гуцулів; - багатодітність сімей; - зберігання дохристиянських вірувань; - велика духовність і фантазія; - таємничість і магія в житті гуцульського народу; - звичаї і повір'я пов'язані з народженням дитини: обкурювання хати, свічення свічок тощо. 	0-3

5.	<p>Наведення прикладів неповторних гуцульських звичаїв, повір'їв і традицій у віднесенні до інших відомих фрагментів повісті, наприклад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ворожіння Палагни на Благовіщення, щоб народити дитину; - використання трембіти для сповіщення радісних і сумних подій; - віра у злі духи, які приносять шкоду людям; - свято Юрія – покровителя хліборобства і скотарства, за народним уявленням Юр приносив весну і тепло; - віра у лісовиків та інші демонологічні постаті; - Арідник (злий дух) - мавка Марічка. 	0-5
6.	<p>Художність повісті <i>Тині забутих предків</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - неоромантична повість; - використання гуцульського діалекту; - фольклорні джерела повісті; - зв'язок людини з природою. 	0-2
7.	<p>Сформулювання висновків:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Письменник Михайло Коцюбинський зображує Гуцульщину і чарівний світ гуцулів, які зберігають і шанують звичаї своїх пращурів-язичників, вказує велику гармонію людини з природою, розкриває світогляд, повір'я і уявлення гуцульського народу. 2. Звернення уваги на багатство звичаїв і вірувань гуцулів та їхній світогляд. 3. Спроби зображування Гуцульщини та життя гуцулів. 	4 2 1
Kryteria oceniania języka i kompozycji (27)		
2 Мова	Критерії	Пункти
а) Синтаксис і флексія	Правильний та несхематичний синтаксис і флексія.	9
	Правильний синтаксис і флексія.	7
	Загалом правильний синтаксис і флексія.	5
	Мова в основному правильна, попри синтаксичні і флексійні помилки, не порушується її комунікабельність.	3
б) Лексика, фразеологія і стиль	Багатий і різноманітний лексичний запас, правильна фразеологія, індивідуальний стиль.	10
	Загалом достатній лексичний запас, правильна фразеологія, комунікабельний стиль.	7
	Загалом достатній лексичний запас і комунікабельний стиль.	4
в) Орфографія пунктуація	В основному безпомилкова орфографія.	4
	Спорадичні орфографічні помилки.	3
	Численні, в основному другорядні орфографічні помилки, а також пунктуаційні.	1
3) Композиція	Підпорядкована інтерпретаційному задумові, внутрішньо цілісна, логічна.	4
	Внутрішньо цілісна, послідовна графічному оформленні (відокремлення трьох основних частин).	3
	Загалом цілісна, вказує на спроби упорядковувати думку.	1

Temat 2:

На основі поеми “Катерина” Тараса Шевченка вкажи, у чому проявляється трагедія однойменної героїні? Сформулюй висновки.

Lp	Kryteria	Punktacja max. 22
Argumentacja tematu	1. Інформація про обставини написання поеми: <ul style="list-style-type: none"> - віднесення до біографічного контексту; - кріпосницька система; - ситуація жінок у кріпосницькому суспільстві. 	0-1
	2. Представлення героїні Катерини: <ul style="list-style-type: none"> - центральна постать поеми; - селянська дівчина, яка покохала російського офіцера; - кріпачка, яка народила нешлюбну дитину. 	0-1
	3. Зображення долі Катерини: <ul style="list-style-type: none"> - нещасливе кохання до москалика; - народження нешлюбної дитини; - дівчина стає покриткою та ганьбою для батьків; - Катерина примушена покинути рідну хату; - страждання матері на шляху в Московщину в пошуках батька сина; - зустріч з батьком Івасика, який відцурався Катерини і сина; - покинення Івасика в надії на його краще майбутнє; - самогубство Катерини. 	0-4
	4. Характеристика Катерини <ul style="list-style-type: none"> - кохає свого сина та батьків; - злегковажила поради батьків та знеславила їх народжуючи нешлюбну дитину; - свідомо своєї вини просить прощення в батьків; - готова знести будь-яке покарання; - підкоряється волі батьків. - переживає душевні муки, шукаючи свого улюбленого. 	0-4
	5. Представлення проблеми життєвого вибору Катериною: <ul style="list-style-type: none"> - помимо пересторог покохала москаля - покидає рідних в пошуках батька сина; - готова на пониження задля щастя сина під час зустрічі з Іваном; - з надією на краще майбутнє сина покидає його на шляху; - вибирає смерть, здійснюючи самогубство; - піддається життєвим проблемам; - палке кохання Катерини знеславило дівчину. 	0-4

**Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły**

dysleksja

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
60 punktów

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Ча́сть I – rozumienie czytanego tekstu

Прочитай уважно уривок тексту Євгена Сверстюка *Українська література і християнська традиція, Духовий опір шістдесятників*. Дай відповіді на питання.

Духовий опір шістдесятників

1. Дивовижна здатність життя до самовідродження за генетичною програмою в єдності з процесами ентропії та занепаду культури там, де вона постійно не плекається, відкрилась нам у роки ослаблення ідолопоклонства -- у роки т.зв. відлиги, кінець 50-х -- початок 60-х. Але характерно, що ослаблена традиція застигає в протистоянні руїніним силам і втрачає творчу силу цвісти та плодоносити. [...]

2. Однак споконвічна боротьба на полі духовому точиться навколо Слова. Традиційна культура прагне зберегти слово на сторожі людини як незнищений символ Божого творіння, "слово як найвищий дар людині від Бога" (Гоголь). Псевдокультура й антихристиянська імітація форм культури використовують слово лише як знаряддя спілкування, або в демагогічних цілях за принципом "після нас хоч потоп". Боротьба за справжність на полі культури, обстоювання принципів і людської ваги, боротьба за збереження рівня, на якому людина й культура утримують творчу висоту, зрештою, національний самозахист на полі культури -- все те становило зміст опозиції шістдесятників.

3. Критика культу особи була першим стресом, який пробуджував і тривожив думку в зачаклованому краї мовчання. Нараз нова релігія соціалізму виявилась варіантом суворої біблійної історії про схильність гріховної людини скочуватись, відходити від великого Бога й творити собі золотих ідолів. Соціалізм створив полегшений образ людини, зформованої природою без Творця. Заповіді замінив раціональними приписами й відкрив перспективу вседозволеності -- у формальних рамках традиції. Демагоги скористалися з людських слабкостей і зсунули шкалу людських вартостей на спокусливу для маси міру -- споживацьку. На міру цієї персичности без Закону й Принципів і програмувалася історія в душі насильства, війни та розплати коштом майбутнього. [...]

4. Стривожені війною, гартовані злиднями, оглушені тотальною ідеологією, люди раптом прокинулися від падіння страшного ідола й кинулись до вилома в стіні, де він упав. Цілі ідеологічні загони було кинуте закладати вилом. Однак одиниці кинулись його розширювати. З цього почалися шістдесятники (нині вже є охочі об'єднувати перших і других!) -- ті, яким засвітила істина і які вже не захотіли зрєктися чи відступитися від украденого світла.

5. Чи була це та Істина, що її написали колись на своєму прапорі братчики? Може, якоюсь мірою. Але до тієї Істини треба було добиратися в поті чола, як до гори, що здається здалеку досяжною. Шістдесятники кинулись долати пагорби за стіною і горби в собі, відкривати й усім доводити власними очима і брати власним розумом. Звідси їх недовірливість до "батьків", титулованих і заслужених на пристосуванстві, вихованих на філософії примітивізму та етиці релятивізму. То було покоління приречених на клясову й збройну війну -- замість життя. Воно хоча й зберегло щось від традиції, але геть розтратило всі сили на виживання. Воно не сміло передати своїм дітям заповіді

батьків. Отже, шістдесятники вийшли на дорогу без справжніх учителів і без великої поваги до "батьків".

6. Вчителями стали передусім гнані й переслідувані за правду автори, ті, чие нерозтрачене життя залишилося нащадкам як прихований паросток, здатний пробивати каміння. Неявно викриваючи режим, вони відкривали й обороняли національну гідність. Дезорієнтована цензура часом пропускала натяки на приховану правду, і та правда стала сенсаційно привабливою. Тривожною загадкою був Довженко: за спрофанованим іменем мерехтіла драматична доля живцем похованого за велику любов.

Вічно підіймав дух опору Хвильовий. Усі знали нонконформізм Зерова і Куліша, артистичну відпорність раннього Тичини, періодичні "ідейні помилки" Рильського і Сосюри, несподівані еретичні виступи акад. Білецького, одважне бунтарство Андрія Малишка та Миколи Руденка. Живим утіленням вірності ідеалам національно-визвольних змагань був Антоненко-Давидович. [...]

7. Релігія, здавалось, була вигашена в серцях покоління, що виростало без священного трепету перед маєстатом святині. Раціонального розуміння духових вартостей минулого, у порівнянні їх зі словесними сучасними ідеалами, було замало для того, щоб піднятися до перегляду матеріялістичних осново усього навчання і виховання. Можна було іронізувати над пласкою культурою на ґрунті матеріялізму, але враз прийняти цінності, що засвоюються з молоком матері, а потім закріплюються щоденно всім християнським ладом життя, це було понад силу. Всі відчували духовий голод, навіть муки дистрофії, але бракувало в житті тих учителів, які з вірою повели б -- "прийдіть до мене усі спрагли і обтяжені..."

8. Уся доступна література ідеалістичного пляну не вимовляла тих слів з такою елементарною ясністю, щоб можна було покласти їх в основу світогляду. А без такої основи навіть Скворода, Шевченко й Тичина періоду "Скорбної матері" не сприймалися на глибині. Вплив загальної атмосфери суспільства на особистість -- це винятково важлива історіософічна тема, яка дає ключ до розуміння різних епох. Але жадна історична епоха не ставила таких знущальних диявольських експериментів над людиною, як епоха вседозволености.

9. Епідемія соціялістичного опрощення і "червоного терору" зробила можливим прийняття частиною інтелігенції навіть большевицько-ідеологічного шантажу та "революційної законности"...

Та ж таки епідемія охопила й полонила одну з найкультурніших націй, яка погодилась прийняти гіпнотичний сеанс фюрера...

Західна інтелігенція, спадкоємиця гуманістичних традицій, набула інфантильно рожевого кольору і з симпатією поглядала на москву, яка систематично винищувала народ голодом та клясовою війною і рішуче зборювала "абстрактний гумнаїзм"... [...]

Усі ті експерименти довели, що людина, обдарована подобою Божою, даром свободної волі і, зрештою, здоровим глуздом, стає об'єктом пропагандистського оглушення і жертвою масового психозу -- і не має сили чинити опір, бо моральна відпорність у неї ослаблена в атмосфері розпаду традицій, так само, як імунна система ослаблюється в атмосфері радіоактивного розпаду...

10. Отже, шістдесятники чинили опір дальшому руйнуванню традицій і вперто ставили питання, на які режим відповідав силою, а коли вже погодився відповідати словом у час "перебудови", то це привело його до цілковитого фіяско й до падіння останніх ідолів. Потрібна була безперервна злива розвінчувань і демонтажу ідеології, щоб наблизитися знов до простих істин, які становили основу традиції.

Прочитай уважно уривок тексту Євгена Сверстюка *Українська література і християнська традиція, Духовий опір шістдесятників*. Дай відповіді на питання.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1 (1 п)

На основі 2 абзацу поясни, у чому полягала діяльність шістдесятників?

.....

.....

.....

Завдання 2 (2 п)

Беручи до уваги 1, 3, 6, 10 абзаци, передай думку автора про шістдесятників.

.....

.....

.....

Завдання 3 (1 п)

Чому у 2 абзаці автор наводить цитату з М. Гоголя?

.....

.....

.....

Завдання 4 (2 п)

Яку роль, у 3 абзаці, виконує послання на Біблію?

.....

.....

.....

Завдання 5 (2 п)

Якими способами комуністична система руйнувала особистість?(абзац 4)

.....

.....

.....

Завдання 6 (1 п)

Чому слова: *Слово, Істина, Закон* написані з великої букви?

.....

.....

Завдання 7 (2 п)

У контексті 9 абзацу поясни метафору: *епідемія соціалістичного опрощення*.

.....

.....

.....

Завдання 8 (1 п)

Вибори правильну відповідь. Текст Є. Сверстюка це:

- а. фейлетон
- б. літературно - критична стаття
- в. щоденник

Завдання 9 (2 п)

З нижченаведених слів вибери і підкресли поняття з ділянки етики:
ентропія, імітація, релятивізм, правда, перспектива, гідність

Завдання 10 (1 п)

Беручи до уваги цілий текст, докінчи речення:

Головною проблемою статті Є. Сверстюка є.....

.....

Część II – pisanie własnego tekstu

Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu związanego z tekstem literackim dołączonym do tematu. Wybierz jeden z tematów i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

Temat 1: Аналізуючи художні засоби творів *Чого являєшся мені у сні?* Івана Франка і *Твої листи пахнуть зів'ялими трояндами* Лесі Українки, розкрий емоційний стан героїв наведених текстів. Сформулюй висновки.

Іван Франко

Чого являєшся мені
У сні?
Чого звертаєш ти до мене
Чудові очі ті ясні,
Сумні,
Немов криниці дно студене?
Чому уста твої німі?
Який докір, яке страждання,
Яке несповнене бажання
На них, мов зарево червоне,
Займається і знову тоне
У тьмі?

Чого являєшся мені
У сні?
В життю ти мною згордувала,
Моє ти серце надірвала,
Із нього визвала одні
Оті ридання голосні –
Пісні.

В життю мене ти й знать не знаєш,
Ідеш по вулиці – минаєш,
Вклонюся – навіть не зирнеш
І головою не кивнеш,
Хоч знаєш, знаєш, добре знаєш,
Як я люблю тебе без тями,
Як мучусь довгими ночами
І як літа вже за літами
Свій біль, свій жаль, свої пісні
У серці здавлюю на дні.
О ні!
Являйся, зіронько, мені
Хоч в сні!
В життю мені весь вік тужити -
Не жити
Так най те серце, що в турботі,
Неначе перла у болоті,
Марніє, в'яне, засиха, -
Хоч в сні на вид твій оживає,
Хоч в жалощах живіше грає,
По-людськи вільно віддиха,
І того дива золотого
Зазнає щастя молодого,
Бажаного, страшного того
Гріха!

Леся Українка

З листа до Н. (Сергія Мержінського)

Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами, ти, мій бідний, зів'ялий квіте! Легкі, тонкі пахощі, мов спогад про якусь любу, минулу мрію. І ніщо так не вражає тепер мого серця, як сії пахощі, тонко, легко, але невідмінно, невідборонно нагадубть вони мені про те, що моє серце віщує і чому я вірити не хочу, не можу. Мій друже, любий мій друже, створений для мене. Як можна, щоб я жила сама, тепер, коли я знаю інше життя? О, я знала ще інше життя, повне якогось різкого, пройнятого жалем і тугою щастя, що палило мене, і мучило, і заставляло заламувати руки і битись, битись об землю, в дикому бажанні згинутися, зникнути з цього світа, де щастя і горе так божевільно сплелись... А потім і щастя, і горе обірвались так раптом, як дитяче ридання, і я побачила тебе. Я бачила тебе і раніше, але не так прозоро, а тепер я пішла до тебе всею душею, як сплакана дитина іде в обійми того, хто її жалує. Се нічого, що ти не обіймав мене ніколи, се нічого, що між нами не було і спогаду про поцілунки. О, я піду до тебе з найщільніших обіймів, від найсолодших поцілунків! Тільки з тобою

я не сама, тільки з тобою я не на чужині. Тільки ти вмієш рятувати мене від самої себе. Все, що мене томить, все, що мене мучить, я знаю, ти здіймеш своєю тонкою тремтячою рукою, - вона все тремтить, як струна, - все, що тьмарить мені душу, ти проженеш променем твоїх блискучих очей, - ох, у тривких до життя людей таких очей не буває! Се очі з іншої країни...

Мій друже, мій друже, нащо твої листи так пахнуть, як зів'ялі троянди?

Мій друже, мій друже, чому ж я не можу, коли так, облити рук твоїх, рук твоїх, що мов струни, тремтять, своїми гарячими слізьми?

Мій друже, мій друже, невже я одинока згину? О, візьми мене з собою і нехай над нами в'януть білі троянди!

Візьми мене з собою.

Ти, може, маєш яку іншу мрію, де мене немає? О, дорогий мій! Я створю тобі світ, новий світ нової мрії. Я ж для тебе почала нову мрію життя, я для тебе вмерла і воскресла. Візьми мене з собою. Я так боюся жити! Ціною нових молодощів і то я не хочу життя. Візьми, візьми мене з собою, ми підемо тихо посеред цілого ліса мрій і згубимось обоє помалу, вдалині. А на тім місці, де ми були колись в житті, нехай троянди в'януть, в'януть і пахнуть, як твої любі листи, мій друже...

Крізь темряву у простір я простягаю руки до тебе; візьми, візьми мене з собою, се буде мій рятунок. О, рятуй мене, любий!

І нехай в'януть білі й рожеві, червоні й блакитні троянди.

7/XI 1900

Темат 2: Аналізуючи *Повчання дітям* Володимира Мономаха та *І мертвим, і живим, і не народженим землякам моїм...* Тараса Шевченка, порівняй ставлення письменників XII і XIX століть до проблеми морального обов'язку. Сформулюй висновки.

Володимир Мономах

Повчання дітям
(уривки)

[...] А се – мізерного, слабого ума мого поучення. Послухайте мене, якщо не все прийміте, то (хоч) половину.

[...] Усього ж паче – убогих не забувайте, але наскільки є змога, по силі годуйте і подавайте сироті, і за вдовицю вступіть самі, а не давайте сильним погубити людину. Ні правого, ні винного не вбивайте [і] не повелівайте вбити його; якщо хто буде достоїн [навіть] по смерті, то не погубляйте ніякої душі християнської [...]

Старих шануйте, як отця, а молодих – як братів.

У домі своїм не лінуйтеся, а за всім дивіться [...]

На війну вийшовши, не лінуйтеся, не покладайтеся на воєвод. Ні питтю, ні їді не потурайте, ні спанню [...]. А оружжя не знімайте із себе вборзі, не розгледівши [все] через лінощі, бо знагла людина помирає.

Лжі бережіться, і п'янства, і блуду, бо в сьому душа помирає і тіло.

А куди ви ходите в путь (за даниною) по своїх землях, - не дайте отрокам¹ шкоди діяти ні своїм [людям], ні чужим [...] а куди підете і де станете, - напоїте, нагодуйте краще стороннього; а ще більше вшануйте гостя; звідки він до вас [не] прийде, - чи простий, чи знатний, чи посол, - якщо не можете дарунком, (то) їжею і питвом. Вони бо, мимоходячи, прославлять чоловіка по всіх землях – або добрим, або лихим.

¹ отрок – хлопець, слуга;

Недужого одвідайте, за мерцем ідіте, тому що всі ми смертні єсмо [...]

Жону свою любіте, але не дайте їй над собою власті [...] а коли добре щось умієте – того не забувайте, а чого не вмієте – то того учітесь, так же, як отець мій. Удома сидячи, він зумів знати п'ять мов, - а за се почесть єсть од інших країв. Лінощі ж – усьому [лихому] мати: що людина вміє – те забуде, а чого не вміє – то того не вчиться.

А добре поводячись, не лінуйтеся ж ні до чого доброго, а насамперед до церкви [ходити]. Хай не застане вас сонце на постелі, - так бо отець мій діяв блаженний і всі добрі люди достойні [...]

Тарас Шевченко

**І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє
дружнє посланіє**

(...) Схаменіться, недолуди,
Діти юродиві!²
Подивіться на рай тихий,
На свою країну,
Полюбіте щирим серцем
Велику руїну,
Розкуйтеся! Братайтеся!
У чужому краю
Не шукайте, не питайте
Того, що немає
І на небі, а не тільки
На чужому полі.
В своїй хаті своя й правда,
І сила, і воля.

Нема на світі України,
Немає другого Дніпра,
А ви претесь на чужину
Шукати доброго добра,
Добра святого. Волі! Волі!
Братерства братнього! Найшли,
Несли, несли з чужого поля
І в Україну принесли
Великих слов велику силу,
Та й більш нічого. Кричите,
Що Бог создав вас не на те,
Щоб ви неправді поклонились!..
І хилитесь, як і хилились!
І знову шкуру дерете
З братів незрящих, гречкосіїв,
І сонця правди дозрівать
В німецькі землі, не чужії.
Претесь знову!..

² юродивий – психічно хворий, божевільний, навіжений;

(...)

Схаменіться! Будьте люди,
Бо лихо вам буде.
Розкуються незабаром
Заковані люде,
Настане суд, заговорять
І Дніпро, і гори!
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших... і не буде
Кому помагати.
Одцурається брат брата
І дитини мати.
І дим хмарою заступить
Сонце перед вами,
І на віки прокленетесь
Своїми синами!

(...)

Не дуріте самі себе,
Учітесь, читайте,
І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь.
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають.
Чужі люди проганяють,
І немає злону
На всій землі безконечній
Веселого дому.

(...)

Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата, -
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.
Благословить дітей своїх
Твердими руками
І діточок поцілує
Вольними устами.
І забудеться срамотня³
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава України,
І світ ясний, невечерній
Тихо засіяє...
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!

14 декабря 1845,
В'юнища

³ срамотній – сором'язливий, стидливий, соромливий;

OCENIANIE ARKUSZA NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

Część I – rozumienie czytanego tekstu

Nr zad.	Odpowiedzi	Pkt (maks. 15)	Uwagi
1.	Nr. Збереження традиції української культури, захист української культури (мови, літератури), оновлення заштампованої соцреалістичною догматикою поетики, інтелектуалізм, зацікавлення людиною як особистістю.	1	
2.	Nr. Автор позитивно оцінює діяльність покоління <u>шістдесятників</u> ; представляє як захисників традиції української культури і літератури, підкреслює їх історичне значення для розпаду режиму та оборони національної гідності.	2	1 pkt za podkreślony element odpowiedzi; 2 pkt za odpowiedź rozwiniętą
3.	Nr. Автор наводить цитату з М. Гоголя щоб підтвердити свої погляди на тему великої сили слова, підкреслити вагомість своїх роздумів.	1	
4.	Nr. Посилання на Біблію зображує у чому полягає занепад етичних цінностей у комуністичній державі.	0 або 2	
5.	Nr. Люди у комунізмі були піддаванні сильному „промиванні мозку”, застрашені терором, позбавлені відповідальності.	0 або 2	
6.	Nr. Автор надає цим поняттям особливе значення, відрізняє від інших понять, про які йде мова у тексті.	1	
7.	<i>...епідемія соціалістичного опрощення – пр.соціалістична ідеологія полонила велику кількість людей, також інтелігенцію, що приймала її як нову віру і стала жертвою масового психозу .</i>	0 або 2	
8.	Правильна відповідь – б	1	
9.	Ентропія, імітація, <u>релятивізм</u> , <u>правда</u> , перспектива, <u>гідність</u> .	2	1 pkt za dwa słowa; 2 pkt za trzy słowa
10.	Проблема діяльності шістдесятників.	1	

Część II – pisanie własnego tekstu

Temat 1:

Аналізуючи художні засоби творів *Чого являєшся мені у сні?* Івана Франка і *Твої листи пахнуть зів'ялими трояндами* Лесі Українки, розкрий емоційний стан героїв наведених текстів. Сформулюй висновки.

Lp.	Kryteria	Punkcja max. 25
Argumentacja tematu	1. Виявлення відчуттів і переживань ліричного героя у поезії “Чого являєшся мені у сні?” Івана Франка: <ul style="list-style-type: none"> - закоханий; - переживає душевні муки; - нещасливий у коханні; - у нього зранене серце; - любов приносить йому страждання; - хвилиenne бажання забути дівчину, яка не відповідає на його любов; - просить дівчину, щоб появлялася уві сні та приносила йому хвилини щастя; - переживання висловлює в сумних піснях. 	0-2
	2. Звернення уваги на причини трагедії закоханого серця у поезії І.Франка: <ul style="list-style-type: none"> - нерозділене кохання; - кохана згордувала ним; - важкі обставини громадського і особистого життя. 	0-2
	3. Виявлення відчуттів і переживань автора листа „Твої листи пахнуть зів'ялими трояндами”: <ul style="list-style-type: none"> - палка любов до коханого; - бажання бути разом з милим; - переживає страждання душі; - страх перед втратою друга, перед самотністю; - розлука з приводу важкої (смертельної) недуги коханого; - бажання померти разом з коханим. 	0-3
	4. Причини любовної трагедії героїні (Лесі Українки): <ul style="list-style-type: none"> - важка недуга милого; - брак надії на видужання коханого; - розлука з милим, велика відстань, яка ділить закоханих. 	0-2
	5. Визначення стилістичних і художніх засобів передачі емоційних станів у поезії І. Франка: <ul style="list-style-type: none"> - порівняння, яке вражає своєю контрастною силою: „Так най те серце, що в турботі, Неначе перла у болоті, Марніє, в'яне, засиха” - інші порівняння, наприклад: „очі, немов криниці дно студене”; - епітети: „німі уста”, „чудові, ясні очі”, тощо; - анафора: повторення запитання „Чого являєшся мені у сні?”; - риторичні запитання. 	0-4

6.	Визначення стилістичних і художніх засобів передачі емоційних станів у творі Лесі Українки. - епітети, наприклад: „блискучі очі”, „зів’ялі троянди” тощо; - анафора: „Мій друже”; - порівняння: коханий – „зів’ялий квіт”, „рука тремтить, як струна”; - слова-символи: червоні троянди – символ кохання, зів’ялі троянди – погасле кохання, білі троянди – чиста любов.	0-3
7.	Звернення уваги на різниці у зображуванні героїв творів: - автобіографічні мотиви, наприклад: дружба Лесі Українки з Сергієм Мережинським, нещасливе або нерозділене кохання І. Франка; - ліричний герой у поезії І. Франка - герой листа Лесі Українки говорить від свого імені (І ос. однини).	0-2
8.	Окреслення архітектоніки, форми та характеру творів: - „Чого являєшся мені у сні” - інтимна лірика, монолог ліричного героя, строфічно нечленований вірш. - „Твої листи пахнуть зів’ялими трояндами” – прозовий твір інтимного характеру, листування, :	0-2
9.	Сформулювання висновків: 1. Леся Українка та Іван Франко у своїх творах зображують щире кохання молодих людей, яке несподівано обривається. Трагедія закоханих сердець проявляється у нерозділеному коханні або у смертельній хворобі милого. Поети зворушливо відображають душевні страждання ліричних героїв. 2. Звернення уваги на трагедію закоханого серця та її причини. 3. Спроби розкривання відчуттів і переживань ліричного героя у творах Лесі Українки та Івана Франка.	4 2 1
Kryteria oceniania języka i kompozycji (20)		
2) Мова	Критерії	Пункти
а) Синтаксис і флексія	Мова правильна під синтаксичним і флексійним оглядом.	6
	Мова переважно правильна під синтаксичним і флексійним оглядом.	4
	Мова переважно правильна, попри синтаксичні і флексійні помилки, не порушується її комунікабельність.	2
б) Лексика, фразеологія і стиль	Багатий і різноманітний лексичний запас, правильна фразеологія, індивідуальний стиль.	8
	Достатній лексичний запас, правильна фразеологія, комунікабельний стиль.	4
	Загалом достатній лексичний запас, правильна фразеологія і комунікабельний стиль.	2
с) Орфографія пунктуація	Безпомилкова орфографія і правильна пунктуація	3
	Загалом	2
	Численні, переважно другорядні орфографічні помилки, а також пунктуаційні.	1
3) Композиція	Підпорядкована інтерпретаційному задумові, внутрішньо цілісна, логічна.	3
	Загалом цілісна, вказує на спроби порядкувати думку.	1

Тема 2:

Аналізуючи Повчання дітям Володимира Мономаха та *І мертвим, і живим, і не народженим землякам моїм...* Тараса Шевченка, порівняй ставлення письменників XII і XIX століть до проблеми морального обов'язку. Сформулюй висновки.

Лр.	Критерія	Пунктація max. 25
Argumentacja tematu	1. Інформація про обставини написання творів: “Повчання дітям” Володимира Мономаха та “І мертвим, і живим...” Тараса Шевченка; <ul style="list-style-type: none"> - віднесення до біографії князя Володимира Мономаха; - віднесення до біографії Тараса Шевченка; - звернення уваги на політично-суспільну ситуацію Київської Русі XII ст. - звернення уваги на політично-суспільну ситуацію України XIX ст. 	0-2
	2. Визначення адресата творів: <ul style="list-style-type: none"> - “І мертвим, і живим...” – усі українці в Україні і поза її межами, які жили, живуть і будуть жити у майбутньому; - “Повчання дітям” – нащадки українських князів. 	0-1
	3. Моральні обов'язки, які ставить перед українським народом князь Володимир Мономах: <ul style="list-style-type: none"> - помагати бідним; - брати під опіку вдовиці і сироти; - заборонює карати смертю; - шанувати один одного; - остерігатися лінощів; - самим виконувати усі обов'язки на війні і не покладатися на воєвод; - берегтися п'янства; - не кривдити людей; - привітно приймати посланців та гостей; - молитися; - хворого відвідувати; - помершого похоронити; - любити свою жінку, але не давати їй влади над собою; - вчитися, постійно збагачувати свої знання. 	0-4
	4. Моральні обов'язки, які ставить перед українцями Тарас Шевченко: <ul style="list-style-type: none"> - любити один одного; - кохати свою батьківщину, не дивлячися на несприятливу суспільно-політичну ситуацію; - не шукати передової культури в чужині, а вміти доцінити свою; - жити в згоді і єдності; - боротися проти ворогів, за волю батьківщини; - вивчати українську мову, культуру та історію України; - гордитися своїм українським походженням; - утверджувати національну свідомість; - з повагою ставитися до інших народів; - вчитися чужому, але свого не забувати; - служити народові своєю працею. 	0-4

5.	<p>Розгляд спільного в поглядах обох письменників відносно моральних обов'язків українців:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здобувати освіту, збагачувати свої знання; - дбати про добро своєї держави; - захищати батьківщину перед ворогами; - любити і поважати ближнього. 	0-2
6.	<p>Розгляд різного у поглядах письменників щодо обов'язків українців:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дає релігійні вказівки щодо обов'язків супроти ближнього (В. Мономах); - подає правила, які торкаються обов'язків князів (В. Мономах); - дає патріотичні вказівки щодо моральних обов'язків супроти України (Т. Шевченко); - критикує українську інтелігенцію за зневажливе ставлення до власної історії та спадщини свого народу (Т. Шевченко). 	0-2
7.	<p>Визначення стилістичних і художніх засобів передачі емоційних станів у посланні "І мертвим, і живим ..." Т. Шевченка, наприклад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гіпербола "Потече сторіками кров у синє море" – для зображення революції, боротьби; - метафори: "розкуються незабаром заковані люди" – народ стане вільним; - епітети: "рай тихий", "веселий дім", "світ ясний". 	0-3
8.	<p>Визначення стилістичних і художніх засобів передачі емоційних станів:</p> <p>у "Повчанні дітям" Володимира Мономаха, наприклад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - метафори: "сонце не застає вас у постелі" – не бути ленивим; - порівняння: "старих шануйте, як отця, а молодих – як братів"; - старослов'янська лексика: отрок, блаженний, недужий тощо. 	0-3
9.	<p>Сформулювання висновків:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Т. Шевченко і Володимир Мономах у своїх творах вказують моральні обов'язки українців супроти своїх земляків і батьківщини. Твори писалися в різних століттях (XII і XIX), а проблеми, які зображують письменники є в більшості надалі актуальні в XXI столітті, що засвідчує про понадчасовий характер творів. "Послання" і "Повчання дітям" мають великий вплив на формування національної та релігійної самосвідомості українців, які проживають в Україні та поза її межами. 2. Звернення уваги на ставлення письменників до проблеми морального обов'язку українського суспільства та понадчасовий характер творів. 3. Спроби порівнювання поглядів обох письменників відносно моральних обов'язків українського народ 	<p>4</p> <p>2</p> <p>1</p>

Kryteria oceniania języka i kompozycji (20)		
2) Мова	Критерії	Пункти
a) Синтаксис і флексія	Мова правильна під синтаксичним і флексійним оглядом.	6
	Мова переважно правильна під синтаксичним і флексійним оглядом.	4
	Мова переважно правильна, попри синтаксичні і флексійні помилки, не порушується її комунікабельність.	2
b) Лексика, фразеологія і стиль	Багатий і різноманітний лексичний запас, правильна фразеологія, індивідуальний стиль.	8
	Достатній лексичний запас, правильна фразеологія, комунікабельний стиль.	4
	Загалом достатній лексичний запас, правильна фразеологія і комунікабельний стиль.	2
c) Орфографія пунктуація	Безпомилкова орфографія і правильна пунктуація	3
	Загалом	2
	Численні, переважно другорядні орфографічні помилки, а також пунктуаційні.	1
3) Композиція	Підпорядкована інтерпретаційному задумові, внутрішньо цілісна, логічна.	3
	Загалом цілісна, вказує на спосіб порядкувати думку.	1